

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan e-mail: uzaa@b2c.uz 2011-yil 15-aprel • №16 (4103)

МИЛЛИЙ ДАВЛАТЧИЛИГИМИЗ ТАРИХИНИНГ МУМТОЗ НАМУНАСИ

Бугунги куннинг ўткир ва долзарб муаммолари биздан замонавий тараққиётнинг асосий тамойилларини ҳар томонлама чуқур таҳлил этиш билан бирга, инсониятнинг яқин-олиқ тарихидаги бой тажрибасини ҳам теран идрок этишни, шу асосда амалий ҳулосалар чиқаришни тақозо этмоқда, яъни тарих тажрибаси одамзод учун тобора муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ҳеч бир муболагасиз айтиш мумкинки, ўзбек халқининг кўп асрлик та-

влодлар учун ҳам муҳим аҳамият касб этиши бежиз эмас. Шахсан мен Соҳибқирон бобомиз бизга мерос қилиб қолдирган «Тузуқлар»ни ўқисам, худдики ўзимга қандайдир катта руҳий куч-қувват топгандек бўламан. Ҳар бир сатри бир умр эл-юрт, салтанат ташвиши билан яшаган фидойи инсон, улкан давлат арбобининг кенг миқёсдаги ўй-фикрлари, ҳаёт ва кураш тажрибаси, мушоҳадаси, баъзан эса дардли ва изтиробли кечинмалари билан суғорилган бу асарда қандай теран маъно мужассам эканини маърифатли, зукко китобхон яхши англайди, албатта.

«Темур тузуқлари»нинг янги нашри

Маълумки, улуғ аждодимиз Амир Темурнинг «Темур тузуқлари» асари мустақиллик йилларида миллий-маданий меросимизнинг ноёб намунаси сифатида қайта тикланиб, бир неча бор нашр қилинди. Соҳибқироннинг 675 йиллик таваллуд тўйи арафасида Юртбошимиз таклифига кўра, бу китоб мукаммал ҳолда, юксак сифат билан янгитдан чоп этилди. Халққаро Амир Темур жамғармаси ва Ўзбекистон Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарҳшунослик институти томонидан нашрга тайёрланган китоб Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг сўзбошиси билан очилади. Ушбу сўзбоши эътиборингизга ҳавола этилмоқда.

рихи ҳам ана шундай буюк тажрибалар манбаидир. Бу тарихнинг энг ёрқин ва шонли саҳифаларини ташкил этадиган улуғ аждодларимиз ҳақида сўз борганда, буюк давлат арбоби ва саркарда, соҳибқирон Амир Темур бобомизнинг улмас номини биринчилар қатори тилга олишимиз табиий, албатта. Мана, қарийб етти асрдирки, бу улуғ зотнинг шону шухрати, ҳаёти ва фаолиятига бўлган қизиқиш жажоннинг турли мамлакатларида тобора ортиб бормоқда.

Шуни таъкидлаш жоизки, улуғ аждодимизнинг ўзи яшаган замонга, шу даврда Осий ва Европа китъаларида рўй берган, жуда катта тарихий аҳамиятга молик ўзгаришларга олиб келган воқеа-ҳодисаларга ҳал қилувчи таъсири, унинг бу жараёнлардаги роли наинки тарихчи ва сиёсатчилар, ҳарбий илм мутахассислари, балки бадий ижод аҳлининг ҳам диққат-эътиборини ҳақиқатан ўзига жалб этиб келмоқда.

Мен ўз иш фаолиятимда бу китобга такрор-такрор мурожаат қилиб, ундаги ҳеч қачон эскирмайдиган ҳаёт ҳикматларининг қанчалик тўғри эканига кўп бор ишонч ҳосил қилганман. Масалан, «Тажрибамдан кўрилганким, аъми қатъий, тадбиркор, хушёр, мард ва шижоатли бир киши мингта тadbирсиз, лоқайд кишидан яхшироқдир», деган фикрлар бугунги кунда ҳам нақадар долзарб экани барчамизга аён. Еки у зотнинг: «Салтанат ишларининг тўққиз улушини машварат, тadbир ва кенгаш, қолган бир улушини эса қилч билан бажо келтириш зарур», деган кўрсатмаларида ҳозирги нотинч замон учун, XXI аср сиёсатдонлари учун ҳам ҳар жиҳатдан ибратли фикрлар борлигини таъкидлаш жоиз. Амир Темур бобомизнинг бундай чуқур маъноли сўзлари, айниқса, «Билаги зўр бирни, билими зўр мингини йиқар», деган ҳикмати инсонни доимо ақл-идрок, илму маърифат асосида яшашга даъват этиши билан эътиборлидир.

Ушбу беназир зотнинг қандай миллий замин ва тарихий шароитда ўсиб-ўлғайгани, қай тарихи шундай юксак чўққиларга кўтарилгани, зафарли юришлари ҳақида, унинг нафақат давлат арбоби ва энгилмас саркарда, айна вақтда инсон сифатидаги фазилатлари, ички дунёси ва кечинмалари ҳақида Шарҳ давлатлари билан бирга олис Европада — Буюк Британия, Франция, Испания, Германия каби мамлакатларда ҳам бундан неча юз йиллар аввал кўп-кўп илмий ва бадий асарлар яратилгани яхши маълум.

Улуғ аждодимиз, гарчи буюк бунёдкор ва жаҳонгир бўлса-да, куч-қудрат зўрлик ва зўравонликда эмас, аксинча, адолатда, ҳамжихатлик ва ҳамкорликда эканини ниҳоятда чуқур англаган. Унинг давлатни оқилона бошқариш, ўта мушкул ва имконсиз вазиятда ҳам тўғри йўл, тadbир топа олиш қобилияти, ноёб ақл-заковати ҳар қандай одамни ҳайратга солади. Амир Темурдек буюк ва бетакрор сиймони ҳар томонлама тушуниш, у барпо этган қудратли салтанатнинг сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, маънавий-мафкуравий асосларини, Соҳибқироннинг давлат бошқаруви борасидаги улкан салоҳияти, маҳорати, билим ва тажрибаларини ўрганишда, умуман айтганда, ҳаёт сирларини англаб етишда «Темур тузуқлари» бебаҳо кўлланма бўлиб хизмат қилади.

Бу ҳақда гапирганда, Амир Темурнинг давлатчилик ва дипломатия, ҳарбий маҳорат, бунёдкорлик салоҳияти, илму фан, санъат ва меъморчиликка олиб қарашлари, ҳаётнинг маъно-маъмуни, инсонни улуглайдиган зғуу динлар ҳақида билдирган фикрлари, шунинг билан адолатни жойига қўйиш, салтанат ишларини кенгаш ва тadbир асосида амалга ошириш, ҳар бир масалада узоқни кўзлаб, эл манфаатини ўйлаб иш тутуш билан боғлиқ ибратли фазилатларини алоҳида таъкидлаш ўринлидир. Айнан мана шундай масалалар Соҳибқирон тафаккурининг маҳсули бўлган «Темур тузуқлари» асарида ҳар томонлама аниқ, ишонarli ва таъсирчан тарзда ёритилган, десак, ҳақиқатни айтган бўламиз.

Улуғ аждодимиз, гарчи буюк бунёдкор ва жаҳонгир бўлса-да, куч-қудрат зўрлик ва зўравонликда эмас, аксинча, адолатда, ҳамжихатлик ва ҳамкорликда эканини ниҳоятда чуқур англаган. Унинг давлатни оқилона бошқариш, ўта мушкул ва имконсиз вазиятда ҳам тўғри йўл, тadbир топа олиш қобилияти, ноёб ақл-заковати ҳар қандай одамни ҳайратга солади. Амир Темурдек буюк ва бетакрор сиймони ҳар томонлама тушуниш, у барпо этган қудратли салтанатнинг сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, маънавий-мафкуравий асосларини, Соҳибқироннинг давлат бошқаруви борасидаги улкан салоҳияти, маҳорати, билим ва тажрибаларини ўрганишда, умуман айтганда, ҳаёт сирларини англаб етишда «Темур тузуқлари» бебаҳо кўлланма бўлиб хизмат қилади.

Шунинг учун ҳам ўзининг беқиёс азму шижоати, мардлик ва жасорати билан Мовароуннаҳр замининда мўғул зулмига барҳам бериб, халқимизни қарамлик исканжасидан халос этган, тарқоқ ва пароканда эл-улусни бирлаштириб, мустақил ва кудратли давлатга асос солган бу улуғ сиймонинг маъруза китобда ифода этилган ғоя ва қарашлари нафақат ўз даври, балки бугунги ва келгуси

Айниқса, бугунги мураккаб ва таҳлилкаш даврда бу китобни қайта-қайта мурожаат қилиш, унинг маъноси ва ҳақиқатини англаш, унинг маънавий-мафкуравий асосларини, Соҳибқироннинг давлат бошқаруви борасидаги улкан салоҳияти, маҳорати, билим ва тажрибаларини ўрганишда, умуман айтганда, ҳаёт сирларини англаб етишда «Темур тузуқлари» бебаҳо кўлланма бўлиб хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.КАРИМОВ

БИЛДИРИШ

Шу йилнинг 21-25 апрел кунлари республикамизда «Тасвирий санъат+5» ҳафталиги бўлиб ўтади. Аънанавий бўлиб қолган бу ҳафталик доирасида пойтахтимизда, Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда барча вилоятларнинг муҳташам саройларида, санъат масканларида очик осмон остида турли танловлар, кўргазмалар, то-

моша дастурлари, тасвирий ва амалий санъат усталари тўғрисида ҳужжатли филмлар намойиш этилади. **Тadbир ташкилотчилари:** Ўзбекистон Бадий академияси бадий ижодкорлар уюшмаси, Бадий кўргазмалар дирекцияси, Тошкент Фотосуратлар уйи, Халққаро маданият карвонсаройи ва Ўзбекистон давлат амалий санъат музейи.

ОЗОД ЮРТНИНГ УМИДИ ВА ИШОНЧИМИЗ

Халқимиз мамлакатимиз мустақиллигининг йигирма йиллигини муносиб кутиб олишга кизгин тайёргарлик кўрмоқда. Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида»ги қарори қабул қилинди. Қарорда таъкидланганидек, «...мамлакатимизда демократик давлат, фуқаролик жамиятини барпо этиш, иқтисодий ва маданий бозор муносабатларига ўтказиш ва ривожланган давлатлар қаторидан муносиб жой олиш йўлида эришган марраларимиз жаҳон аҳлини ҳақли равишда ҳайратда қолдирмоқда».

Истиклолимизнинг йигирма йиллиги биз учун тамомил янги бир даврни бошлаб бераётгани билан янада аҳамиятлидир. Президент Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги «Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси» деб номланган маърузасида илгари сурилган қонунчилик ташаббуслари бунинг ёрқин дали-

лидир. Концепцияда босиб ўтган тараққиёт йўлимиз ҳолис таҳлил этилди, тараққиётимиз истиқболи белгилаб берилди. Нафақат мамлакатимизда, балки бутун жаҳонда катта қизиқиш уйғотган маъруза Концепция бугунги кунда янги қонун лойиҳалари сифатида Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенати томонидан кўриб чиқилмоқда. Устувор вазифаларнинг мамлакатимиз ҳаётидаги ўрни ва истиқболдаги аҳамияти хусусида фикрлар билдирилмоқда. Бу жараёнда ижодкорлар, маданиятимиз ва санъатимиз вакиллари ҳам фаол иштирок этишмоқда. Единогидида бўлса, газетамизнинг шу йил 28 январь сонидида ушбу маъруза «Устувор вазифалар ва ижодкор маъсулияти» сарлавҳаси остида чоп этилган давра суҳбатида бир гуруҳ таниқли ижодкорлар, маданият ва санъат аҳли иштирок этган эди. Бугун шу мавзуда, яъни истиқлолимизнинг йигирма йиллиги ва Концепцияда илгари сурилган устувор вазифалар юзасидан навиқрон авлод вакиллари — шоир, ёзувчи, таржимон, олим, санъатшунос ёшларнинг фикрларини эътиборингизга ҳавола этмоқчимиз.

Буюк ва муқаддасан, мустақил Ватан!

Алишер ОТАБОЕВ, Жаҳон тиллари университети тадқиқотчиси, таржумон: — Ватанимиз озодликка эришган 1991 йили мен тенгилар биринчи синфда ўқирдим. У пайтлари хали «мустақиллик», «озодлик» каби сўзларнинг маъносини, албатта, яхши тушунмасдим. Мана, орадан йигирма йил ўтди. Биз улғайдик, кучга тўлдик. Мустақиллик тенгдошлари ҳозир айна навиқрон ўшда. Менимча, юртимиз йигирма йилда эришган ютуқларини шу йигит-қизларимиз тимсолида ҳам кўриш мумкин. Уларнинг эркин фикрлаши, дунёқарашининг кенглиги, интилувчанлиги, замонавийлиги ва, энг муҳими, ўзларига ишончи ота-оналарни, устозларни қувонтириш ажаб эмас. Утган даврда юртимизда демократик ислохотларнинг ҳуқуқий асослари босқич-ма-босқич яратилди, фуқароларнинг эркинлигини таъминлайдиган ўнлаб қонунлар ишлаб чиқилди. Президентимиз илгари сурилган ғоялар эса бу жараёни жадаллаштиришга қаратилган. Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларини, суд-

ҳуқуқ тизимини, ахборот соҳасини, сайлов қонунчилигини такомиллаштириш ҳақидаги бу ташаббуслар фуқаролик жамиятини ривожлантириш йўлидан дадил илгариллаб бораётганимизни кўрсатади. Концепциядаги ахборот соҳасини ислоҳ қилиш борасидаги устувор вазифалар, айниқса, эътиборини тортди. Ҳозир юртимизда электрон ва рақамли ахборот воситалари ҳам жадал ривожланмоқда. Сўнги ўн йилликда оммавий ахборот воситалари сони 1,5 баробар ошган бўлса, электрон воситалар етти баробарга кўпайбди. Биз ёшлар янгиликларини, асосан, интернетдан олишга ҳам одатландик қолдик. Бугунга келиб телевидениеда соғлом рақобат кучайгани, рақамли нодавлат телеканаллар кўпайгани боис, томошабинда танлаш имкони пайдо бўлди. Президентимизнинг «Телевидение-эшиштириллар тўғрисида» қонун қабул қилиш, «Телекоммуникациялар тўғрисида»ги қонунни такомиллаштиришга доир ташаббуси соҳа ривожига катта туртки беради, деб ўйлайман.

Дилноза КУБАЕВА, актриса: — Шундай саналар борки, фурсат ўтгани сари аҳамияти ортаверади. Халқимизнинг азалий орауси ушлаган Мустақиллик кунини шундай тарихий сана. Хурлик, эркинлик асли инсон фитратига жо бўлган фазилат. Донишманд шоиримиз Максуд Шайхзода: «Киши тугилмайди бошида тож билан, Тугилар у эрка эҳтиёж билан», деганида шуни назарда тутган бўлса, ажабмас. Истиклол ўзлимиз, миллий кадрларимизни қайтариб бергани билан кадрли, хур фикр неъматини инъом этгани билан эъзозли. Бугун ҳаётимизда кеңайган ислохотлар самарасидан ҳамма теппа-тенг баҳраманд. Менимча, онг ва тафаккур тарзимизда рўй берган ўзгариш истиқлолнинг энг катта туҳфасидир. Ватанимиз юксалиши баробарида биз ҳам юксалдик.

Давоми иккинчи саҳифада.

«ВАТАН УЧУН ЯШАЙЛИК!»

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Ватанимиз мустақиллигининг 20 йиллигига бағишлаб, она-диёримизда амалга оширилаётган кен қўламли ислохотлар, Ўзбекистонимизнинг буюк келажаги йўлидаги улғувор янгиликлар, замондошларимизнинг ёрқин сиймолари ўз аксини топган, юксак маҳорат билан ёзилган энг сара бадий-публицистик мақолалар, очерклар, насрий ва шеърый йўналишдаги энг яхши асарларнинг «ВАТАН УЧУН ЯШАЙЛИК!» номли танловини эълон қилади.

Танловга фидойи замондошларимизнинг фидокорона меҳнати, заҳматкаш халқимиз амалга ошираётган залворли бунёдкорлик ишлари, ижтимоий ҳаётимиз, маърифат ва маънавиятимиздаги оламшумул ўзгаришлар, юртимиз ободлиги, миллий кадрларимиз ва ёш авлод камоли, миллий гуруру ва ифтихор, Ватан туйғуси, Истиклол ғоялари жонли ҳаётий мисоллар, теран фикр-мулоҳазалар ёрдамида тарангун этилган, мустақилликнинг 20 йиллигига бағишланган, республика вақтли матбуоти, адабий нашрларда ёки китоб ҳолида чоп этилган бадий-публицистик мақолалар, очерклар, насрий ва шеърый йўналишдаги асарлар тақдим этилади.

Танловга тақдим этиладиган асарлар Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида (Тошкент шаҳар, Ўзбекистон шоҳ кўчаси, 16-а. бино. Телефон: 227-08-27, 227-08-30) 2011 йилнинг 1-августига қадар қабул қилинади ва нуфузли танлов ҳайъати томонидан кўриб чиқилади.

Танловга тақдим этиладиган асарлар Ёзувчилар уюшмасида (Тошкент шаҳар, Ўзбекистон шоҳ кўчаси, 16-а. бино. Телефон: 227-08-27, 227-08-30) 2011 йилнинг 1-августига қадар қабул қилинади ва нуфузли танлов ҳайъати томонидан кўриб чиқилади.

Танловга тақдим этиладиган асарлар Ёзувчилар уюшмасида (Тошкент шаҳар, Ўзбекистон шоҳ кўчаси, 16-а. бино. Телефон: 227-08-27, 227-08-30) 2011 йилнинг 1-августига қадар қабул қилинади ва нуфузли танлов ҳайъати томонидан кўриб чиқилади.

Танловга тақдим этиладиган асарлар Ёзувчилар уюшмасида (Тошкент шаҳар, Ўзбекистон шоҳ кўчаси, 16-а. бино. Телефон: 227-08-27, 227-08-30) 2011 йилнинг 1-августига қадар қабул қилинади ва нуфузли танлов ҳайъати томонидан кўриб чиқилади.

